

3. Výkonnost odvětví

I přes významné růstové bariéry, silící nákladové tlaky i nejistoty spojené s budoucí dostupností plynu se průmyslová produkce dále mezikvartálně zvyšovala.

Průmyslová produkce v 1. pololetí stagnovala. Prorůstově působila výroba elektrických zařízení a také některé menší obory, jež loni trpěly v důsledku nuceně uzavřených provozoven.

Růst průmyslu nejvíce brzdila výroba motorových vozidel, ve 2. čtvrtletí se zde ale situace zlepšila a počet vyrobených vozů se přibližoval úrovni před pandemií.

Údaje z podnikových statistik potvrzují, že trend mírného zotavování tuzemského průmyslu pokračoval i během letošního 1. pololetí. Jeho produkce¹ se v 1. čtvrtletí mezikvartálně zvýšila o 1,2 %, ve 2. čtvrtletí o 0,8 %. Přestože se nejedná o závratná tempa, jde o příznivější výsledky, než byly patrné po celý loňský rok. Z velké části se o to zasloužil automobilový průmysl, v němž letos na jaře mírně polevily obtíže s dodávkami některých výrobních komponent. Jestliže se v 1. čtvrtletí dařilo i většině dalších významnějších zpracovatelských oborů, v následujícím období se v nich růst produkce zpravidla zastavil. Průmysl již více než dva roky limitovaly i další významné růstové bariéry, některé z nich přitom letos zesilovaly. Zažehnutí rusko-ukrajinského válečného konfliktu výrazně přispělo i k eskalaci cenového růstu energií i dalších materiálových vstupů, což se již mohlo negativně podepsat na výkonu některých energeticky náročnějších odvětví. Produkce v celém průmyslu se tak letos ve 2. čtvrtletí stále nacházela pod svým předpandemickým vrcholem².

V meziročním srovnání letošní průmyslová produkce v 1. i 2. čtvrtletí fakticky pouze stagnovala. Na počátku loňského roku se však ještě v tuzemském průmyslu příliš neprojevovalo narušení globálních dodavatelských řetězců, a proto tehdy zejména výrobci automobilů poměrně rychle smazávali své ztráty z předchozího „covidového“ roku. V úhrnu za celé 1. pololetí 2022 vzrostl nejvíce výkon odvětví, která byla hluboce zasažena poklesem poptávky v souvislosti s nuceným uzavřením provozoven v kritických obdobích pandemie. Výrobci nápojů tak letos zaznamenali 12% růst produkce, ještě větší oživení hlásily další menší obory – oděvní (+13 %) a kožedělný průmysl (+23 %). Díky stále silné poptávce v tuzemsku i zahraničí se dařilo farmaceutickému průmyslu (+11 %), který spolu s papírenským průmyslem patřil k jediným průmyslovým odvětvím, jejichž růst produkce nebyl po celé pandemické období přerušeno. Ve směru růstu celého průmyslu působila v 1. pololetí nejvíce váhově významná výroba elektrických zařízení (+0,3 p. b.), navzdory svému relativně skromnému meziročnímu navýšení (3,7 %). Podobným tempem posílily i některé další významnější obory – chemický průmysl či výroba stavebních materiálů (u nichž se pozitivně projevovala i solidní tuzemská poptávka). Ve strojírenství, které vloni profitovalo z oživené investiční aktivity v tuzemské ekonomice i v eurozóně, letos produkce vzrostla jen o 2,8 %. V energeticky náročných odvětvích hutnického a kovodělného průmyslu se výkon dokonce snížil (shodně okolo 3 %).

Produkce v klíčovém odvětví výroby motorových vozidel se za letošní pololetí meziročně snížila o 4,3 % a proti růstu výkonu celého průmyslu působila -0,8 p. b. (nejvíce ze všech odvětví). Automobilový průmysl se na počátku roku potýkal s vážnými dodavatelskými problémy, dále prohloubenými zmrazením výroby některých zdrojových komponent v Číně i na Ukrajině. Situace v zásobování čipy i kabelovými svazky se ale postupně zlepšovala a ve 2. čtvrtletí tak produkce v tomto odvětví již mírně rostla, a to o 2,5 %³. Využití výrobních kapacit se zde ovšem již čtvrtý kvartál v řadě pohybovalo ztateně pod dlouhodobým průměrem⁴. Nedostatek materiálu a zařízení deklarovalo letos v červenci 86 % podniků v odvětví výroby motorových vozidel (v celém průmyslu pak rekordních 53 %)⁵. Potíže

¹ Zahnuje odvětví těžba a dobývání, zpracovatelského průmyslu a také energetiky (zde pojímané jako odvětví výroby a rozvodu elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu). Všechna meziroční tempa produkce (na úrovni odvětvových sekcí i oddílů) jsou očištěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní tempa pak také o vliv sezónnosti.

² Průmyslová produkce byla o 1,5 % pod úrovní dosud rekordního období (2. čtvrtletí 2019). Za svým vrcholem z éry předpandemické konjunktury (roky 2014 až 2019) dosud zaostávaly plně dvě třetiny ze všech (bezmála třiceti) hlavních průmyslových oborů. Šlo především o těžbu a úpravu uhlí (o 37 %), kožedělný průmysl (27 %), výrobu počítačů, elektronických a optických přístrojů (14 %) a energetiku (11 %). Naopak předkrizovou úroveň již překonali výrobci elektrických zařízení (o 5 %) či stavebních materiálů (4 %) a potravin (3 %). Z menších oborů patřily do této kategorie zejména papírenský průmysl (15 %), farmacie (11 %), nábytkářství (9 %) a ostatní zpracovatelský průmysl (14 %), zahrnující například výrobu lékařských nástrojů, sportovních potřeb, her a hraček.

³ To dokresluje i údaje Sdružení automobilového průmyslu. Jak v květnu, tak v červnu bylo letos v Česku vyrobeno přes 120 tis. osobních vozů, čímž se tyto měsíce přiblížily úrovni stejného období let 2017 až 2019, kdy byla výroba automobilů v tuzemsku na vrcholu. V úhrnu za 1. pololetí 2022 dosáhla výroba osobních vozů 607 tis. (meziročně o 8 % méně, zároveň šlo o třetí nejnižší hodnotu po roce 2010).

⁴ Na počátku 2. i 3. čtvrtletí 2022 se pohybovalo mírně pod 80 %. Za poslední konjunktury ovšem obvykle mírně přesahovalo 90 %.

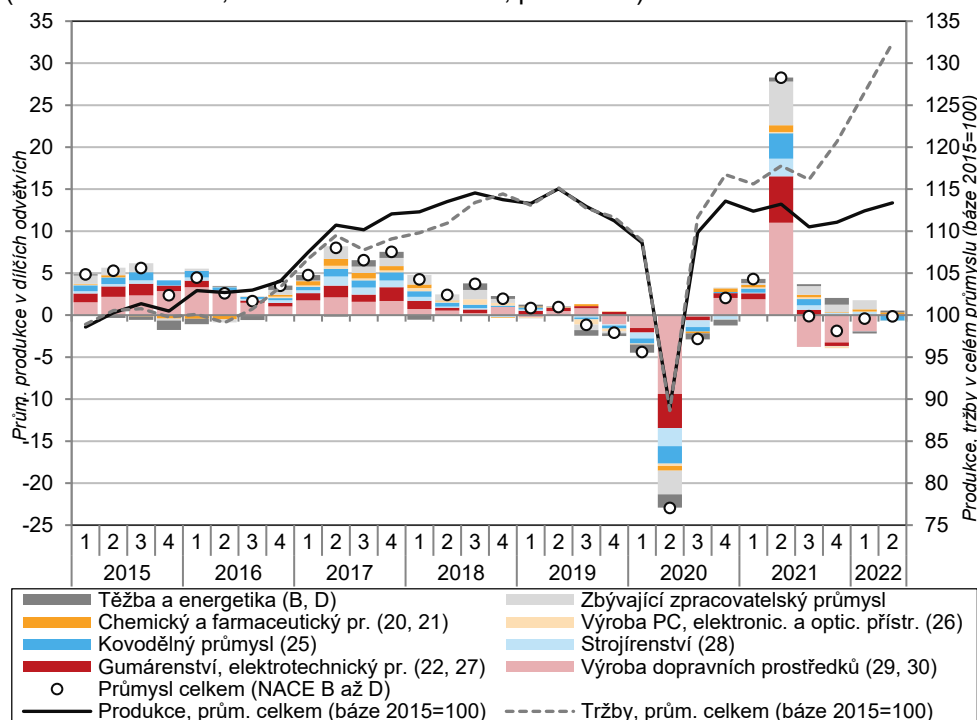
⁵ Podniky mohly uvést více hlavních růstových bariér současně.

Produkcí energetiky snižovala slabší poptávka po plynu i teplem vlivem počasí i úspor v domácnostech a podnicích.

automobilového průmyslu se promítly i do návazné výroby pryžových a plastových výrobků, v níž v 1. pololetí produkce meziročně poklesla o rovná 3 %. Mimo zpracovatelská odvětví se snížila produkce energetiky (o 1,0 %), a to přesto, že vloni od ledna do dubna bylo významné omezení chodu řady provozoven maloobchodu a služeb spojeno s nižší spotřebou elektřiny. Nižší letošní výkon se odrážel v poklesu spotřeby plynu i vyrobeného tepla (vlivem nadprůměrných teplot v zimních měsících i úspor v domácnostech a podnicích)⁶. Množství vyrobené elektřiny naopak mírně vzrostlo⁷. Produkce v dlouhodobě útlumovém odvětví těžby a dobývání se zvýšila o 5,5 % (a navázala na růst z 2. pololetí 2021). Oživení souvisí se zvýšenou poptávkou po stavebních materiálech a nověji i po uhlí.

Graf č. 4 Příspěvky dílčích odvětví k meziroční změně průmyslové produkce (očištěno o kalendářní vlivy, reálně, v p. b.) a tržby* i produkce v celém průmyslu (sezónně očištěno, úroveň roku 2015=100, pravá osa)

Poznámka: Tržby jsou uvedeny v běžných cenách.

Zdroj: ČSÚ

Růst tržeb podniků z průmyslové činnosti sílí zejména vlivem vyšších cen energií, surovin a dalších meziproductů. Méně stržili meziročně pouze výrobci automobilů.

Nominální tržby průmyslových podniků⁸ překonaly v 1. pololetí 2022 loňskou úroveň o 10,9 % (z toho v samotném 2. čtvrtletí dokonce o 12,5 %). Vlivem silících nákladů, jež podniky promítají do svých finálních produktů, se v posledních dvou letech stále výrazněji odlišuje dynamika vývoje tržeb a průmyslové produkce⁹. Domácí tržby (zahnující i nepřímý vývoz¹⁰) se navýšily o 17,9 %, skoro trojnásobným tempem oproti tržbám z přímého vývozu. To lze vysvětlit silným cenovým růstem v odvětvích produkujících výrobky zejména pro tuzemský trh (těžba a dobývání, dřevozpracující, papírenský a tiskařský průmysl, kovovýroba či potravinářství) a současně dosud relativně nízkým cenovým posunem u některých tradičních exportních artiklů (motorová vozidla, počítače, elektronické a optické přístroje). Ve srovnání

⁶ Spotřeba plynu v ČR se v 1. pololetí meziročně snížila o 19,7 % (po zohlednění teplejší zimy o 14,7 %). Nejvíce se na tom podíleli velkoobchodatelé, svou spotřebu ale významně snížili i domácnosti (o 19 %). Dle aktuálních údajů klesla letos za 1. čtvrtletí celková hrubá výroba tepla o 7,7 %, především zásluhou nižšího využití zemního plynu. Obdobně ubylo i množství spotřebovaného tepla, ve srovnání s počátkem roku 2020 (kdy panovaly podobné teplotní poměry jako letos) činil pokles 3 % (z toho u domácností 4 %).

⁷ V 1. pololetí 2022 činila hrubá tuzemská výroba elektřiny 42,2 TWh (meziročně o 2,2 % více, ale oproti roku 2019 o 4,2 % méně). K meziročnímu růstu výroby přispěly i přes pokles svého instalovaného výkonu nejvíce parní elektrárny, a to především díky vyššímu využití uhlí. Mírně posílila i výroba v jaderných elektrárnách. Naopak o 60 % propadla produkce v paroplynových elektrárnách a o skoro pětinu také ve vodních a přečerpávacích elektrárnách. Celková hrubá tuzemská spotřeba elektřiny meziročně mírně klesla (o 1,5 %, téměř výhradně díky domácnostem) na 36,8 TWh – tedy na druhou nejnižší hodnotu za posledních šest let.

⁸ Meziroční tempa tržeb jsou očištěna o kalendářní vlivy.

⁹ Zatímco tržby z průmyslové činnosti v běžných cenách překonaly nejvyšší úroveň z předpandemického období již ve 4. čtvrtletí 2020, v případě průmyslové produkce (jež je od cenových vlivů standardně očištěna) se tak dosud nestalo.

¹⁰ Jde o vývoz prostřednictvím podniků zařazených do jiných odvětví než průmysl.

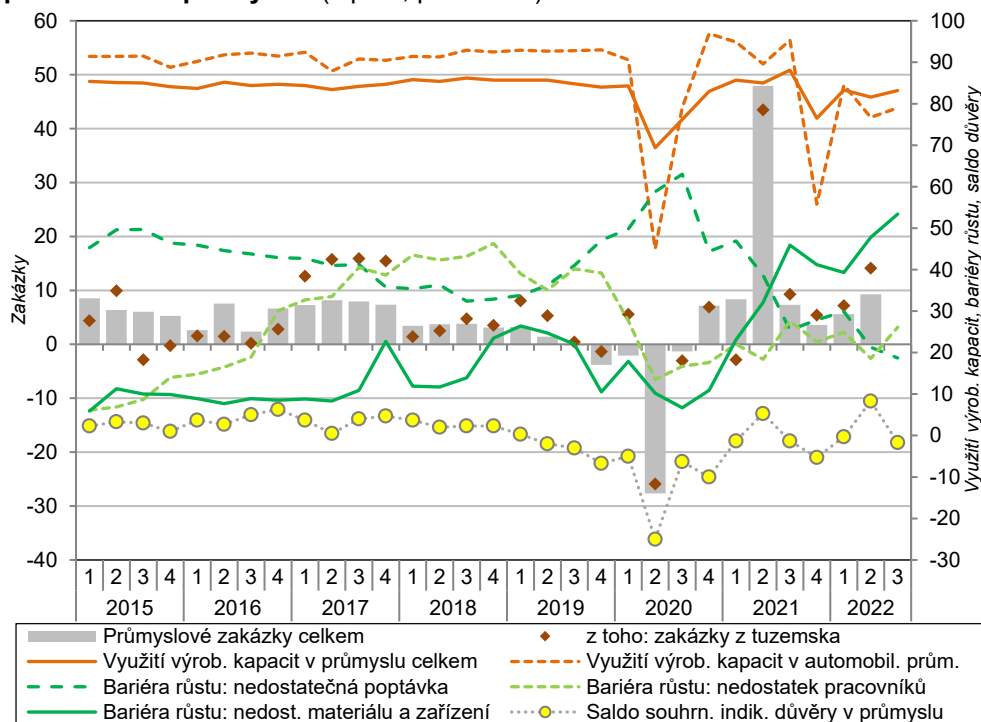
s loňským prvním pololetím se letos nejvíce zvýšily celkové tržby podnikům v těžbě uhlí (o 43 %) a v hutnictví a slévárenství či chemickém průmyslu (shodně 35 %). Dvojciferný růst tržeb ale měly více než tři čtvrtiny hlavních odvětví. Mírný pokles postihl jen výrobce motorových vozidel – jak u domácích tržeb (o 1 %), tak u přímého vývozu (6 %).

Růst objemu nových zakázek odrážel ve většině průmyslových odvětví zejména dopad silících cen výrobních nákladů.

Růst poptávky v elektrotechnickém průmyslu přetrvával, ke zlepšení došlo u výrobců automobilů.

Ačkoli růst hodnoty nových zakázek ve vybraných průmyslových odvětvích¹¹ ve 2. čtvrtletí meziročně zrychlil na 9,3 %, zaostával za letošní dynamikou tržeb i růstem cen průmyslových výrobců. K vyššímu objemu zakázek přispěla nejvíce výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků, ve které hodnota nasmlouvaných prací posílila skoro o pětinu. Ani tak nelze mluvit o skutečném růstu poptávky, neboť do hodnoty zakázek zásadně promlouvá vysoký cenový růst vstupů v tomto odvětví. S ohledem na dynamiku výrobních nákladů i loňskou základnu lze pozitivně hodnotit současný růst zakázek ve výrobě elektrických zařízení (11 %), farmacii (15 %), textilním průmyslu (18 %) a oděvnictví (14 %, zde zejména domácí poptávku). S tím kontrastuje tři čtvrtletí přetrvávající mírný pokles zakázek ve výrobě počítačů, elektronických a optických přístrojů. Ještě s hlubším útlumem poptávky se od poloviny loňského roku potýkal automobilový průmysl, v letošním 2. čtvrtletí se ale situace zlepšila a objem zakázek zde velmi mírně vzrostl (i přes vyšší loňskou základnu).

Graf č. 5 Nové zakázky v průmyslu (nominálně, meziročně, v %), využití výrobních kapacit v průmyslu, vybrané bariéry růstu* (v %, pravá osa) a saldo důvěry podnikatelů v průmyslu* (v p. b., pravá osa)

*Využití průmyslových kapacit i bariéry růstu vyjadřují stav v prvním měsíci daného čtvrtletí, saldo důvěry podnikatelů je vztaženo ke druhému měsíci čtvrtletí. Zakázky jsou očištěny o kalendářní vlivy, ostatní ukazatele jsou sezónně očištěny. Podniky mohly uvést více hlavních růstových bariér současně. Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Jarní optimismus průmyslových podniků se v červenci zchladil. Očekávání výroby i zaměstnanosti byla přesto mírně pozitivní.

Důvěra podnikatelů v průmyslu se po růstu ve 2. čtvrtletí 2022 v červenci výrazněji snížila a vrátila se na úroveň z počátku letošního roku (i tak však byla nálada firem mírně příznivější než před propuknutím pandemie). Hodnocení současné poptávky se zhoršilo, přibýlo podniků indikujících nárůst zásob hotových výrobků a vzrostly i obavy z celkové ekonomické situace (zejména v nejbližších třech měsících). Současně ale skoro každý třetí podnik předpokládal v tomto období růst výroby (pokles jen desetina), s čímž korespondoval i mírný optimismus v oblasti nábory nových pracovníků¹². Vlivem vyšší rozpracovanosti současných

¹¹ Zjišťování zakázek probíhá jen ve dvanácti zpracovatelských odvětvích vyrábějících převážně na zakázku, s dlouhodobějším výrobním cyklem a s většími zásobami zakázek. Meziroční tempa zakázek jsou očištěna o kalendářní vlivy.

¹² Průměrný evidenční počet zaměstnanců v průmyslu letos v 1. pololetí (i samotném červnu) meziročně stagnoval.

<p>Významné růstové bariéry přetrvávaly, očekávání růstu cen vlastní produkce se zmírnila jen lehce.</p>	<p>zakázek se firmám zároveň ztenčila zásoba práce¹³. Celé odvětví limitovaly významné bariéry – nedostatek materiálu a zařízení sužoval již polovinu firem (zejména ve větších tradičních exportních odvětvích¹⁴), nedostatek pracovníků již více než čtvrtinu¹⁵ a nedostatečná poptávka pak skoro pětinu¹⁶. Nedostatek materiálů se spolu s prudce zvyšujícími cenami energií i dalších vstupů promítaly do výrazně vysokých očekávání podniků v oblasti růstu cen vlastní produkce¹⁷.</p>
<p>Průmysl v EU pokračoval v pomalém zotavování. Podobně jako v tuzemsku ho citelně brzdil hlavně nedostatek výrobních komponent.</p>	<p>Průmyslová produkce v EU dosud letos pokračovala v nevýrazném růstu. Ve 2. čtvrtletí oproti předchozímu kvartálu posílila o 1,1 %. Meziročně byla za celé pololetí vyšší o 1,4 %, primárně díky nárůstu výkonu odvětví vyrábějících zboží krátkodobé i dlouhodobé spotřeby a také oborů souvisejících s energetikou. Naopak výkon odvětví zacílených na produkty investiční povahy se snížil (-1,9 %), hlavně vlivem přetrvávajících obtíží výrobců automobilů (-6,3 %). Zatímco v EU produkce v celém průmyslu překonala své předpandemické maximum již na počátku letošního roku, v zemích eurozóny se tak nestalo ani ve 2. čtvrtletí (-1,3 %). Oproti 1. pololetí 2021 vzrostla letos produkce nejvíce zejména v novějších členských státech Unie (např. v Polsku o 14,3 %), pokles postihl osm států – z významnějších průmyslových zemí šlo vedle Česka (-0,3 %) o Slovensko (-3,2 %), Rumunsko (-1,6 %) a Německo (-1,2 %). Průmyslové podniky v EU se letos potýkají s identickými růstovými bariérami (a s obdobnou intenzitou) jako ty v Česku.</p>
<p>Růst stavební produkce na počátku roku citelně zrychlil, vysoké tempo se ale v dalším období neudrželo.</p>	<p>Po výrazném zrychlení růstu stavební produkce¹⁸ v 1. čtvrtletí 2022 (na 3,8 % mezikvartálně) způsobeném teplou zimou¹⁹ a vysokou zásobou veřejných i soukromých zakázek došlo v následujícím období ke korekci (zejména v inženýrském stavitelství) a objem stavební produkce tak klesl těsně pod úroveň 2. čtvrtletí 2019. Za celé 1. pololetí se letos zvýšil výkon stavebnictví meziročně o 5,6 %, hlavně díky pozemnímu stavitelství (k růstu přispělo 4,5 p. b.). V samotném 2. čtvrtletí ale tempo zvolnilo (na 3,0 %, z velké části proto, že loňská srovnávací základna už měla obvyklou úroveň²⁰). Výkon inženýrského stavitelství dokonce meziročně klesl (-0,4 %). Zrychlené čerpání kapitálových výdajů ze státního rozpočtu (po ukončení rozpočtového provizoria) spolu s vysokým objemem plánovaných investic v oblasti dopravních staveb na celý rok 2022 by měly dodat tomuto segmentu stavebnictví růstové impulsy.</p>
<p>Počet zahájených i dokončených bytů byl v rámci 1. pololetí rekordní.</p>	<p>Pozemní stavitelství nadále profitovalo i z rozvoje bytové výstavby. Počet zahájených bytů vystoupal v 1. pololetí na 22,7 tis. a meziročně byl téměř o desetinu vyšší (posílil ve všech hlavních formách výstavby, nejvíce u rodinných domů). Počet bytů v rodinných i bytových domech mírně převyšil rekordní hladinu z 1. pololetí 2008. Skoro třetina zahájených bytů byla soustředěna ve Středočeském kraji, popř. v Praze, ve které však výstavba zaostala za loňskou úrovní i rekordní výší z roku 2006. Dosud nevídaný byl letos i celkový počet dokončených bytů v ČR (17,4 tis.), meziročně ale vzrostl jen mírně (+2,6 %), což patrně souviselo s prodloužováním doby výstavby (hlavně rodinných domů) vinou vysokého růstu cen materiálů a značné vytíženosti stavebních firem.</p>
<p>Patrně také vzrostla rozestavěnost, zejména u rodinných domů.</p>	

¹³ Dle červencového šetření by současná zásoba zakázek skýtala firmám práci v průměru na další 8,4 měsíce. To bylo nejméně od konce roku 2017. I tak ovšem tuzemské průmyslové firmy disponovaly nejvyšší zásobou práce ze všech států EU.

¹⁴ Vedle výroby motorových vozidel (spolu s hlavními návaznými odvětvími) šlo letos v červenci především o výrobu počítačů, elektronických a optických přístrojů (jako jednu z bariér ji uvedlo 92 % podniků), chemický průmysl (71 %) a strojírenství (55 %).

¹⁵ Šlo o hlavní bariéru růstu ve výrobě nápojů (49 %), kožedělném (65 %) a kovodělném průmyslu (43 %), výrobě ostatních (zejm. kolejových) dopravních prostředků (73 %) a opravách strojů a zařízení (41 %). Významnou roli pak mělo odvětví gumárenství a plastikářství (69 %) a strojírenství (41 %).

¹⁶ Hlavní růstovou bariéru tvořila v potravinářství (35 %), textilním (52 %), oděvním (75 %), dřevozpracujícím (63 %) a tiskařském průmyslu (27 %), farmácii (74 %), výrobě stavebních materiálů (28 %) a hutnictví a slévárenství (44 %).

¹⁷ Ta se oproti rekordní výši z dubna 2022 snížila jen velmi mírně. V červenci plánovalo navýšení vlastních prodejních cen v příštích třech měsících 53 % průmyslových podniků.

¹⁸ Údaje o stavební produkci jsou ve stálých cenách, meziroční tempa jsou očištěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní též o vliv sezónnosti.

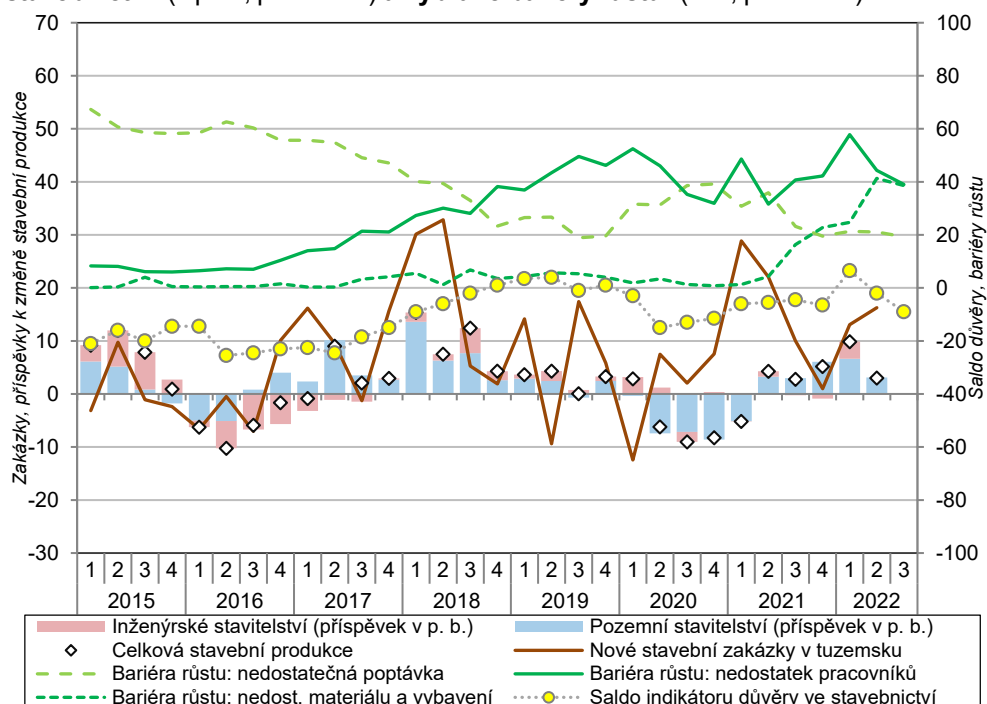
¹⁹ Dle údajů Českého hydrometeorologického úřadu činila letos v 1. čtvrtletí průměrná teplota vzduchu +2,2 stupně, tedy o 1,7 stupně více než průměr z období let 1991 až 2020. Ve shodném období vlou se teplota pohybovala nepatrně pod dlouhodobým normálem (o 0,2 °C).

²⁰ Ještě v 1. čtvrtletí 2021 se stavebnictví částečně nacházelo v útlumu, neboť tehdy pandemie kulminovala. Zvýšená nemocnost, ztížený přeshraniční pohyb pracovníků, restrikce u celkové mobility obyvatel v tuzemsku i omezení výkonu stavebních úřadů významně limitovaly produkční možnosti stavebnictví. Během jara se ekonomika rychle začala vracet k normálu, což se odrazilo i v citelnějším oživení stavebnictví.

Zvyšování hodnoty nových stavebních zakázek odráželo hlavně rostoucí ceny stavebních prací. Růst celkové zásoby práce se zmírnil, zejména kvůli soukromým zakázkám.

Nominální hodnota nově uzavřených tuzemských stavebních zakázek (v podnicích s více než 50 zaměstnanci) vzrostla ve 2. čtvrtletí meziročně o 16,3 % (jen mírně nižšího tempa docílila i na počátku roku). K růstu přispěly pouze zakázky v inženýrském stavebnictví. Celková zásoba práce zahrnující veškeré dosud nerealizované stavební zakázky byla letos na konci června meziročně o 8,1 % vyšší. Růst zásoby soukromých objednávek se ale poprvé od roku 2017 fakticky zastavil, což souvisí i s nižším přílivem nových zakázek v pozemním stavitelství. Menší poptávku registrovaly firmy i u prací v zahraničí. Pozitivnější výhledy pro celé odvětví naznačuje pokračující svižný růst orientační hodnoty vydaných stavebních povolení (za 1. pololetí meziročně o 20,7 %) sycený zejména novou výstavbou bytových i nebytových budov. Tempo růstu nominální hodnoty povolení tak stále mírně převyšovalo dynamiku cen stavebních prací²¹.

Graf č. 6 Příspěvy odvětví k meziroční změně stavební produkce (reálně, v p. b.), nové stavební zakázky (nominálně, meziročně, v %), saldo důvěry podnikatelů ve stavebnictví* (v p. b., pravá osa) a vybrané bariéry růstu* (v %, pravá osa)

Poznámka: Údaje o stavební produkci jsou očištěny o kalendární vlivy.

*Saldo důvěry podnikatelů i bariéry růstu jsou sezónně očištěny a vyjadřují stav ve druhém měsíci daného čtvrtletí. Podniky mohly uvést více hlavních bariér současně. Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Důvěra podnikatelů ve stavebnictví zůstávala navzdory mírnému zhoršení ztlačena nad dlouhodobým průměrem.

I přes rostoucí obavy ze zhoršení vlastní ekonomické situace plánovaly podniky pokračovat v nábore pracovníků.

Dobré výsledky stavebnictví na počátku letošního roku podpořily optimismus podnikatelů v tomto odvětví a únorové saldo důvěry se tak srovnalo s absolutním maximem (z ledna 2019). Později nálada v odvětví lehce opadla, v červenci se však stále nacházela na úrovni období těsně před propuknutím pandemie (a současně ztlačena nad dlouhodobým průměrem). Podniky vnímaly svou současnou ekonomickou situaci příznivě, výhledy na nejbližší pololetí ale zhoršily (do mírně negativního pásma). I přesto plánovaly nábor nových pracovníků (evidenční počet zaměstnanců se v 1. pololetí meziročně zvýšil o 1 %). Růst, shodně jako pokles stavební činnosti, očekávala v nejbližším kvartálu necelá pětina firem. Zpomalení růstu cen stavebních materiálů se dosud projevilo v inflačních očekáváních podniků jen omezeně²². Podniky jsou stále výrazně omezeny růstovými bariérami. Již bezmála čtyři roky zůstává hlavním limitem nedostatek pracovníků (byť se zdá, že válka

²¹ V prostředí silících nákladových cen (materiálových, energetických, mzdových) nelze vyloučit, že fakturované ceny po dokončení staveb se mohou od cen předpokládaných při povolování staveb významněji odchýlit. Může docházet i k tomu, že firmy či kapitálově méně silní veřejní investoři nakonec smlouvy o stavebních pracích vypoví a realizaci zakázky odsunou na dobu, kdy bude cenový vývoj stabilnější a předvídatelnější.

²² Navyšování svých prodejních cen plánovaly v červenci 56 % stavebních podniků (vyšší podíl byl v dlouhodobé řadě od roku 2003 patrný pouze v předchozích letošních měsících).

na Ukrajině tento problém významně nezhoršila). K tomu rostl podíl podniků sužovaných nedostatkem materiálů (jako jednu z bariér ho uvedly skoro čtyři z deseti podniků, více trápil firmy v oblasti výstavby budov). Nedostatečnou poptávku vnímala citlivě pětina podniků (častěji v oblasti inženýrských staveb).

Tržby ve službách posilovaly a překonaly úroveň z roku 2019. Růst poptávky zasáhl letos ve 2. čtvrtletí všechna hlavní odvětví.

Poptávka po službách se nadále zvyšovala. Tržby ve službách²³ mezikvartálně rostly nepřetržitě od počátku loňského roku a v 1. čtvrtletí 2022 poprvé vystoupaly na úroveň z vrcholu předpandemické konjunktury. V následujícím kvartálu posílily o 2,6 %. Pozitivní bylo, že se na tomto růstu podílela všechna hlavní odvětví. Poslední protipandemické restriktce (spočívající zejména v regulaci počtu návštěvníků u některých hromadných vnitřních aktivit²⁴) byly letos během 1. čtvrtletí zrušeny a domácnosti tak mohly pokračovat v realizaci své „odložené spotřeby“. Tržby ve službách za celé 1. pololetí se meziročně zvýšily (o 12,6 %), a to díky všem hlavním odvětvím. Nejvíce přispěla doprava a skladování (+4,8 p. b.), které sehrály rozhodující roli v oživení služeb i vloni.

Růst tržeb v pozemní dopravě i vlivem slabší dynamiky vývozu zboží ve 2. čtvrtletí zvolnil. Poptávka ve skladování zůstala vysoká.

Tržby v odvětví dopravy a skladování převýšily ve 2. čtvrtletí 2022 loňskou úroveň o 15,7 %. Pozitivně se zde projevil zejména růst tržeb za pozemní a potrubní dopravu (11,5 %)²⁵, jeho tempo ale ve srovnání s počátkem roku zvolnilo, což bylo ovlivněno i slabšími výsledky tuzemských vývozců zboží. Poptávka po skladování zůstala ovšem silná a proti shodnému období roku 2019 byla o více než čtvrtinu vyšší. Výrazně letos ožila letecká i vodní doprava, jejich tržby ale předkrizové úrovně zdaleka nedosáhly. Meziroční pokles tržeb poštovních a kurýrních činností se letos prohluboval (až na 6,6 %), což souviselo i se slabšími výkony internetových prodejců. Odvětví ubytování, stravování a pohostinství zaznamenalo v letošním 2. čtvrtletí očekávané oživení a jeho tržby byly meziročně o více než polovinu vyšší²⁶. Zatímco počet přenocování tuzemských hostů v hromadných ubytovacích zařízeních již čtvrtý kvartál v řadě mírně převyšoval úroveň z „běžného“ roku 2019, u zahraniční klientely stále citelně zaostával (o 36 %)²⁷. Stále prakticky absentovala dříve významná klientela z Ruska či asijských států (vyjma Izraele). Více než 30% propad poptávky ale přetrvával i od hostů z Itálie, Francie, Španělska, USA či států Latinské Ameriky. Situaci částečně zachraňovali nerezidenti ze středoevropských států – počet přenocování Slováků překonal výši z předkrizového roku 2019 o 20 % a poptávka váhově dominantní německé klientely byla nižší již jen o 15 %.

Poptávka po administrativních a podpůrných činnostech výrazněji ožila, hlavně díky cestovním kancelářím.

Oživení turismu ve 2. čtvrtletí zásadně zlepšilo i situaci cestovních agentur a kancelářů, což se ukázalo jako rozhodující pro meziroční růst celého odvětví administrativních a podpůrných činností (21,4 %). Vyšší poptávku zde signalizovaly i ostatní obory, vyjma pracovních agentur. Tržby v celém odvětví ale zatím zůstaly pod úrovní z roku 2019 (o 8 %). To neplatí pro odvětví profesní, vědecké a technické činnosti (+2 %), které zpravidla poskytuje sofistikovanější služby pro podniky, a poptávka po mnohých z nich nebyla během pandemického období příliš narušena (právní a účetnické činnosti, poradenství v oblasti řízení). K meziročnímu růstu celého výše uvedeného odvětví ve 2. čtvrtletí (7,0 %) nejvíce přispěly architektonické a inženýrské činnosti těžící z rozvoje stavebnictví. Opačně působily reklama a průzkum trhu (kde tržby zaostaly o 5,4 % a proti roku 2019 o 12 %). Růst tržeb v dlouhodobě posilujícím odvětví informačních a komunikačních činností ve 2. čtvrtletí zvolnil na 2,5 %. Výkon odvětví stále táhla vysoká poptávka zejména po činnostech v oblasti informačních technologií (např. programování, správa počítačového vybavení). Po silném loňském roce se ale zastavil růst poptávky

Růst tržeb v informačních a komunikačních činnostech zvolnil.

²³ Bez obchodu, peněžnictví, pojišťovnictví, vědy, výzkumu a veřejných služeb. Všechny údaje za služby jsou ve stálých cenách, meziroční údaje jsou očištěny o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní jsou očištěny o sezónní vlivy (včetně vlivu počtu pracovních dnů).

²⁴ Např. omezení počtu návštěvníků kin na představeních skončilo k 1. březnu 2022, povinnost nošení respirátorů při představeních 14. března.

²⁵ Lépe než silniční doprava si vedla železniční, ve které je významně zastoupena přeprava osob (u ní se patrně příznivě projevil i rozvoj domácího cestovního ruchu).

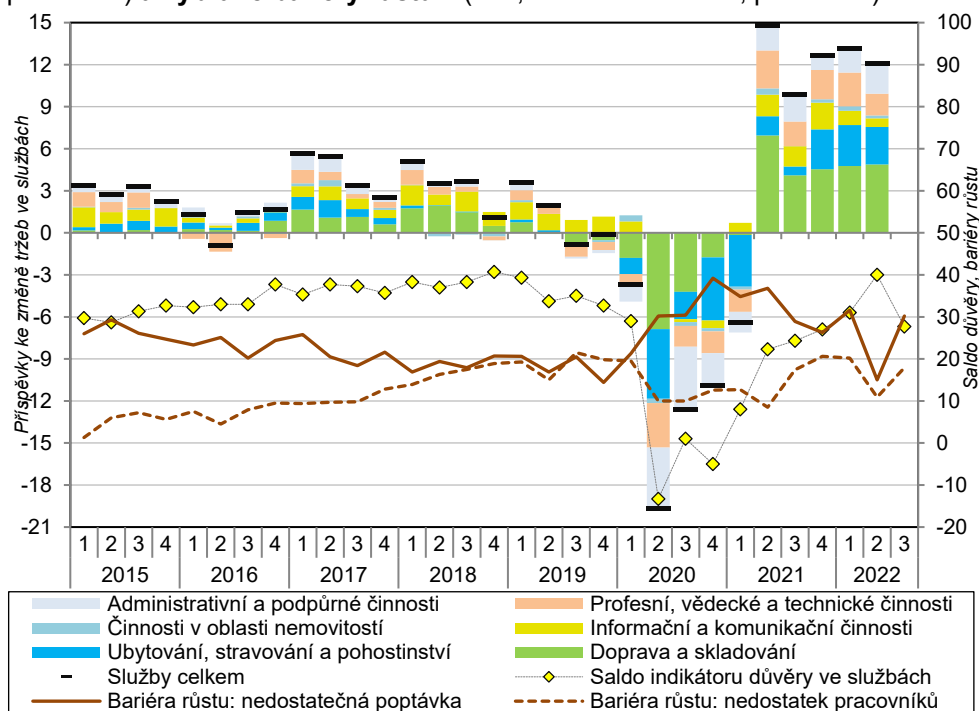
²⁶ Byť loni na jaře již v Evropě zásadnější restriktivní opatření neplatila, přeshraniční cestování tehdy stále komplikovala nedostatečná proočkovanosť populace v řadě zemí (spolu s dalšími administrativními procedurami). Letošní oživení turismu v ČR zatím nedokázalo kompenzovat ztráty z předchozích let. Proti 2. čtvrtletí 2019 stržili ubytovatelé méně o 31 %, provozovatelé pohostinství a stravování o 9 %.

²⁷ Celková poptávka v hromadných ubytovacích zařízeních již v deseti krajích téměř dorovnávala, či dokonce mírně předčila hladinu ze 2. čtvrtletí 2019. Počet přenocování výrazněji zaostával jen Praze (o 29 %), Karlovarském (24 %), Jihočeském (15 %) a Ústeckém kraji (14 %).

Poptávka po činnostech v oblasti nemovitostí rostla, zejména v segmentu realitních kanceláří.

v informačních činnostech²⁸. K tomu se prohluboval pokles tržeb za tvorbu rozhlasových i televizních programů a vysílání, když znatelně zaostával i za rokem 2019. Svižné zotavování filmového a hudebního průmyslu v letošním 2. čtvrtletí se přibrzdilo²⁹. Poptávka v odvětví činností v oblasti nemovitostí, jež nebyla za pandemického období významně narušena, posílila ve 2. čtvrtletí meziročně o 2,8 %. Nadále se svižněji zvyšovala poptávka po zprostředkovatelských činnostech realitních agentur, zatímco tržby za nákup a prodej vlastních nemovitostí či jejich pronájem i správu se zvyšovaly nižšími tempy.

Graf č. 7 Příspěvky dílčích odvětví k meziroční změně tržeb ve službách* (reálně, v p. b), saldo důvěry podnikatelů ve službách (v p. b., sezónně očištěno, pravá osa) a vybrané bariéry růstu** (v %, sezónně očištěno, pravá osa)**

*Bez odvětví obchodu, peněžnictví, pojišťovnictví, vědy, výzkumu a veřejných služeb. Tržby jsou očištěny o kalendářní vlivy.
 **Zahrnuje i finanční sektor. Saldo důvěry podnikatelů i bariéry růstu vyjadřují stav v prvním (bariéry růstu), resp. ve druhém měsíci daného čtvrtletí (saldo důvěry). Podniky mohly uvést více hlavních bariér současně. Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Trend mírného snižování tržeb v maloobchodu trval již téměř rok.

Tržby v maloobchodu³⁰ se po prudkém oživení v loňském květnu³¹ v dalším období převážně meziměsíčně mírně snižovaly a letos v červnu dosahoval jejich objem srovnatelné úrovně s listopadem 2019. Tržby za celé 2. čtvrtletí 2022 zaostaly za předchozím kvartálem o významných 2,3 %, neboť k poklesu došlo napříč takřka všemi oblastmi maloobchodu. Tento vývoj úzce souvisel s postupným útlumem spotřebitelské důvěry až na historické minimum (v červenci 2022). Opakovaný meziroční pokles průměrných mezd se v 1. čtvrtletí 2021 přetavil i do nižšího reálného disponibilního důchodu domácností (-2 %). Finanční situace domácností, stejně jako její výhled na období nejbližších 12 měsíců, se zhoršovaly. Obavy lidí z růstu cen, které byly na počátku jara rekordní, v létě mírně opadly. Růst spotřebitelských cen potravin či pohonných hmot ovšem dál zrychloval. Za této situace začala patrně větší část domácností omezovat své zbytné výdaje, ale i běžné nákupy zboží zasaženého vysokým cenovým růstem. Ovšem

Pesimismus spotřebitelů byl v červenci rekordní. Důvěra obchodníků se ale snižovala jen mírně. Podniky si uchovávaly

²⁸ Ty zahrnují činnosti související se zpracováním dat a hostingem, oblast webových portálů a zpravodajské tiskové kanceláře i agentury.

²⁹ Lépe se vedlo segmentu filmové distribuce, neboť poprvé od počátku pandemie neplatila letos na jaře žádná restriktivní opatření pro návštěvnost kin. To se dle údajů Unie filmových distributorů odrazilo v dubnové návštěvnosti (1,67 mil. osob, v tomto měsíci rekordní ve srovnatelné řadě od roku 2000). Za celé 1. pololetí si cestu do tuzemských kin našlo 6,4 mil. osob. Proti rekordní výši z roku 2019 šlo o 27% pokles (odehraných představení analogicky ubylo jen o 5 %). Vyšší pololetní návštěvnost než letos byla patrná mj. i v letech 2007 a 2010.

³⁰ Všechna meziroční tempa tržeb za maloobchod jsou uvedena ve stálých cenách a očištěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní i meziměsíční tempa jsou očištěna o sezónní vlivy (včetně vlivu počtu pracovních dnů). Maloobchod zahrnuje odvětví CZ-NACE 47.

³¹ 11. května 2021 byly znovuotevřeny větší provozovny (mimo nákupní centra) i všechny provozovny v nákupních centrech (kromě stravovacích služeb) a skončila tak poslední podstatnější regulační opatření v maloobchodu. Dále byla již jen dle potřeby uplatňována dílčí omezení (počet zákazníků na prodejní plochu, zrušení vánočních trhů), jež na výkon celého odvětví maloobchodu neměla významný dopad.

optimistický výhled na 2. pololetí.

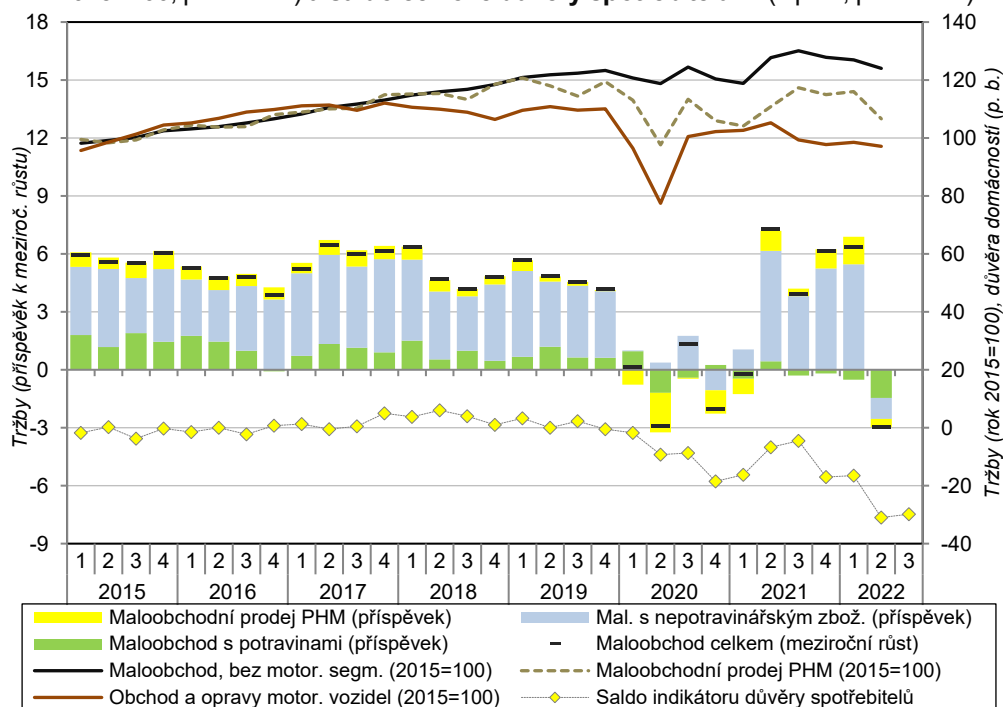
Za meziročním poklesem maloobchodu stály ve 2. čtvrtletí hlavně nižší tržby s potravinami. Pokles poptávky byl v rámci maloobchodu víceméně plošný.

Na nižší spotřebě PHM se patrně podílely také rekordní ceny u čerpacích stanic.

nálada samotných obchodníků zůstávala i přes mírné zhoršení pozitivní³². Ti spoléhali i na určitou setrvačnost ve spotřebním chování tuzemských domácností (vč. jejich využití zbývající části „zadržovaných“ úspor z let 2020 a 2021 k současným nákupům) a na vyšší výdaje nerezidentů související s oživením turismu i uprchlickou vlnou z Ukrajiny.

Ve 2. čtvrtletí se maloobchodní tržby meziročně snížily o 3,0 %³³ (v červnu dokonce o 6,9 %). Za poklesem stály hlavně tržby v maloobchodu s potravinami a také tržby internetových prodejců – ty byly oproti mimořádně loňské základně, kdy ještě zčásti suplovaly uzavřené kamenné prodejny, o 8,0 % nižší. Mírnější pokles postihl rovněž výraznou většinu ostatních specializovaných prodejen nepotravinářského zboží. Více než loni lidé poptávali jen oděvy, obuv, kožené zboží, farmaceutické a zdravotnické potřeby či kosmetické a toaletní výrobky. Pokles tržeb za potraviny se prohloubil na 4,0 % (větší propad nastal jen v 1. čtvrtletí 2012). K hlubšímu útlumu došlo ve velkých řetězcích, reálné útraty v menších prodejnách spíše stagnovaly. Prodejci pohonných hmot zaznamenali snížení tržeb o rovná 4 %³⁴. Oproti 4. čtvrtletí 2019 zde byla poptávka nižší zhruba o desetinu. To platilo i pro motoristický segment obchodu, v němž se pokles tržeb ve 2. čtvrtletí prohloubil na 7,7 %. Útlum poptávky v oblasti obchodu s motorovými vozidly byl ve srovnání s opravami a údržbou vozů více než dvojnásobný.

Graf č. 8 Příspěvky dílčích odvětví k meziroční změně tržeb v maloobchodu* (reálně, v p. b.), **tržby v maloobchodu a v motoristickém segmentu obchodu**** (reálně, úroveň roku 2015=100, pravá osa) **a saldo celkové důvěry spotřebitelů***** (v p. b., pravá osa)

* Tržby jsou očištěny o kalendářní vlivy. ** Tržby jsou sezónně i kalendářně očištěny.
 *** Saldo důvěry spotřebitelů je sezónně očištěno a vyjadřuje stav ve druhém měsíci daného čtvrtletí. Zdroj: ČSÚ

³² Saldo důvěry v odvětví obchodu bylo v letošním červenci srovnatelné s úrovní z období těsně před nástupem pandemie. I přes mírné zhoršení od počátku roku vnímaly podniky svou současnou ekonomickou situaci stále pozitivně a příznivé byly i výhledy na nejbližší pololetí (35 % podniků očekávalo zlepšení, 13 % zhoršení). To stvrzuje i fakt, že obchodníci plánovali i nábor nových zaměstnanců.

³³ Také v EU se maloobchod začal letos potýkat se slabší spotřebitelskou poptávkou. Maloobchodní tržby stouply ve 2. čtvrtletí meziročně o 1,3 %, nejméně od poloviny roku 2020. Hůře na tom byla samotná eurozóna, v níž k nepatrnému růstu (0,5 %) přispívaly zejména novější členové ze střední a východní Evropy. Pokles tržeb postihl 11 států EU – nejvíce Dánsko (-5,0 %) a Finsko (-4,0 %), v nichž docházelo k mírnému mezikvartálnímu útlumu již od poloviny loňského roku. V rámci střední Evropy kontrastoval nižší výkon maloobchodu v Německu (-3,7 % meziročně), v Česku (-3,0 %) a Rakousku (-2,3 %) se svižným růstem Polska (+12,7 %), Maďarska (+7,9 %) a Slovenska (+5,4 %). V EU se snížily tržby za potraviny o 2,3 %, naopak u nepotravinářského zboží (+2,8 %) a prodeje pohonných hmot (+7,8 %) vykázaly znatelně vyšší tempa než v Česku. To spolu s Německem, Dánskem a Belgií patřilo k jediným státům Unie, v nichž v letošním 2. čtvrtletí klesly tržby ve všech výše uvedených hlavních segmentech maloobchodu.

³⁴ Nižší spotřeba PHM souvisela s cenovou eskalací podpořenou válkou na Ukrajině. Tržby za PHM v běžných cenách meziročně vzrostly o 38,1 %.